

ΑΤΤΙΚΗ ΙΡΙΣ

ΕΤΟΣ Α΄.

15 Μαρτίου 1898

ΑΡΙΘ. 4.

ΕΡΑΣΜΙΑ Ν. ΚΑΛΛΙΣΠΕΡΗ

Καλλιτέχνις από φύσεως, καλλιτέχνις εξ άγωγής, καλλιτέχνις από διδασκαλίας· εύγενής τὸ παράστημα, γλυκεῖα τὴν μορφήν, με έκφρασιν πλήρη χάριτος· έχουσα ύψηλὸν τὸ μέτωπον, τὸ ὁποῖον κρύπτει τὸ τάλαντον, τὸ ὁποῖον τὰ δάκτυλα έξωτερικεύουν ἐπὶ τῶν πλύκτρων τοῦ κλειδοκυβάλου· — Ἀθηναία καθ' ὅλην τὴν έκτασιν ἐν τῇ ιδανικῇ τῆς λέξεως σημασίᾳ· — Κόρη μεγάλου πατρός, άγωνιστοῦ, πατριώτου τῆς ήρωϊκῆς γενεᾶς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος·—εἶνε ή

δεσποίνις Ἐρασμία Καλλισπέρη, τῆς ὁποίας τὴν εἰκόνα ή «Ἀττικὴ Ἴρις» έχει τὸ εὐτύχημα σήμερον νὰ φιλοξενῇ.

Με Γράμματα καὶ με Μουσικὴν, καταλλήλως συνδυασμένα τὰ δύο, αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐν Ἑλλάδι ποτὲ ή βάση τῆς ἀνατροφῆς καὶ τὸ μέσον τοῦ καθαρισμοῦ ἀνθρώπων ἐλευθέρων, καὶ τὰ ὁποῖα εἶνε καὶ θὰ εἶνε παντοῦ ὅπου ἀκμάζει πολιτισμὸς ή τελείωσις τοῦ ἀνθρώπου, με αὐτὰ ἐγαλονχύθη ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ, με αὐτὰ ἐμορφώθη, με αὐτὰ διεπλάσθη.

Καὶ ὅτε ἐκ τῆς παρ' ἡμῖν τέχνης, λίαν ἀτελοῦς καὶ τότε καὶ νῦν, οὐδὲν ήδύνατο πλέον νὰ

μάθη, τὴν ἔστειλεν ὁ πατὴρ τῆς εἰς τὸ Ὀδεῖον τῶν Παρισίων. Τεσσάρων ἐτῶν σπουδαὶ ἐν αὐτῷ· σπουδὴ μουσικῆς θεωρίας, σπουδὴ τῆς ἱστορίας τῆς μουσικῆς, σπουδὴ περὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἐν ἀμιγλῇ πρὸς παρισιανὰς καλλιτέχνιδας, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν ἐγκρίτων καθηγητῶν, τῆ εἶχον δώσει ὅλην τὴν μουσικὴν λεπτότητα, ὅλην τὴν μουσικὴν χάριν, τὴν ὁποῖαν δύναται νὰ μεταδώσῃ ἡ Γαλλικὴ Διδασκαλία.

Καὶ ἔπειτα ἄλλα τέσσαρα ἔτη μουσικῶν ἐν Βιέννῃ σπουδῶν ὑπὸ ὀδηγίαν διδασκάλων πεφημισμένων, μελέτη ἐνδελεχῆς, ἀκαταπόνητος γύμνασις προήγαγον αὐτὴν, κεκτημένην ἦδη τὸν φοβερὸν ἐκείνων μηχανισμόν τοῦ περιφύμου γέροντος Lecourey, τοῦ ὁποῖου ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ὑπῆρξε μαθήτρια, ἐτελειοποίησαν τὴν τέχνην τῆς Ἑλληνίδος μουσικοῦ, τὴν τέχνην ἐκείνην, τὴν ὁποῖαν ἐθαύμασε πρὸ δύο ἐτῶν ἡ Ἀθηναϊκὴ Κοινωνία, τὴν ὁποῖαν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν θὰ θαυμάσῃ καὶ πάλιν.

Ἐν μέσῳ τῆς κρατούσης παρ' ἡμῖν μουσικῆς φιλλοξήρας, τῆς ὁποίας τὴν εὐθύνην ὑπέχουσι οἱ αὐτοχειροτόνητοι ἐκεῖνοι δῆθεν προστάται τῆς Μουσικῆς ἐνῶ πράγματι εἶνε ἀπλῶς Μαικῆναι ἀνικανότατοι καὶ ἡ ἀνοχὴ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ πρὸς τοὺς ξένους, πάντας καὶ πάσας, οἵτινες ἀφ' οὗ ἐν τῷ τόπῳ τῶν οὐδένα ἔχουσι λόγον μουσικῆς ὑπάρξεως, ἀποδιβαζόμενοι εἰς Πειραιᾶ προστατεύονται ἔνεκα διαφόρων λόγων, ἐγκαθίστανται εἰς ἐμμίσθους θέσεις, παχύνονται ἐν αὐταῖς, καὶ ἐπιβάλλονται καὶ χειροκροτοῦνται μάλιστα ἐπὶ τέλους κατὰ σύνθημα διδόμενον ὑπὸ τῶν ἐχόντων συμφέρον. — Ἐν μέσῳ τῆς μουσικῆς ταύτης δυστυχίας τοῦ τόπου μας ἡ δεσποινὶς Ἐρασμία Καλλισπέρη εἶνε ἑλπίς, εἶνε παρηγορία, εἶνε θάρρος.

Ἡ διδασκαλία τῆς εἶνε φῶς· ἡ ἔρμηνεία τῆς εἶνε γνώσις· ἡ ἐκτέλεσις τῆς εἶνε ὑψηλή· ἡ ἐκφρασίς τῆς ἀρτία· τὸ αἶσθημα ἀγνόν, τέλειον· ἡ χάρις ἀφελής· ἡ δύναμις ἀπροσμάχητος. Τὰ δάκτυλά τῆς, ὅταν ψαύουν τοῦ κλειδοκιμβάλου τὰ ἐλεφάντινα πλῆκτρα, προξενούσι ὄϊγος· νομίζει τις ὅτι εἶνε ἀνδρική χεὶρ μύστου τῆς τέχνης· καὶ ἡ μαγεία, τὴν ὁποῖαν παράγουν οἱ ἦχοι τοῦ κλειδοκιμβάλου τῆς δὲν ἐξαλείφεται παρρηθῆς.

ΣΤΟΝ ΟΜΗΡΟ

Σ' ἔβλεπε ἡ γῆς, ἀθάνατε ζιτιᾶνε,
'Εδῶ κ' ἐκεῖ νὰ τρέχῃς μοναχός σου
Καὶ τοὺς θνητοὺς γροικοῦσες νὰ γελᾶνε
Καὶ νὰ σοῦ κλειοῦν σκληρῶ τὴν θύρα ἐμπρός σου.

'Αγροικοῦσες χιλιάδες νὰ περναῖνε
Καὶ νὰ χλευάζουν τὸ σβυμμένο φῶς σου,
Κ' ἐσὲ μὲ περιφρόνια νὰ ρωτᾶνε,
'Εσὲ ποῦ κόσμον ἔπλασες ὀδικός σου.

Σὰν τὸ ἥλιο λαμπρὸς ποῦ δὲ ξανοίγει
Οὔτε τὴ γῆ ποῦ εὐτυχησμένοι ζοῦμε
Καὶ ποτάμια ἀπὸ φῶς σ' ἐμᾶς ἀνοίγει,

'Ἐτσι κ' ἐσὺ ποτέ σου δὲ μᾶς εἶδες·
'Αθόρητοι 'ς τὰ σκότη ἐμεῖς περνοῦμε
Κ' ἐσὺ στέκεις γεμάτος φῶς κ' ἀκτίδες.

ΣΤΕΦ. ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

ΕΞΑΓΝΙΣΜΟΣ

Ἐξύπνησε τὴν πρωΐαν ἐκείνην πλειότερον ἐξηνητημένη καὶ πάσχουσα· ὁ βῆξ ξηρότερος τῆς ἔσχιζε τὸν λάρυγγα καὶ ἔκκιε τὸ στήθος τῆς τὸ πάσχον. Ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς, ἔβλεπε μὲ μελαγχολικὸν βλέμμα τὰς πρώτας ἡλιακὰς ἀκτίνας, αἵτινες διὰ τοῦ φεγγίτου τοῦ παραθύρου τῆς ὑπειδύουσαι, ἐπαίζον μὲ τοὺς κρυσσοὺς τοῦ τάπητος τοῦ δωματίου, ἐπαρήνουσαι ὀλόκληρον μικροκόσμον μικροσκοπικῶν μορίων, ἅτινα ἐπωρχοῦντο καὶ περιεστρέφοντο ἐντὸς τῶν φωτεινῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων.

Ἦτο πλειότερον μελαγχολικὴ ἡ ἄθυμος. Ἡ λευκὴ σινδὼν τῆς κλίνης τῆς συνεχέτο μὲ τὴν τρομακτικὴν τοῦ προσώπου τῆς λευκότητα, ἐνῶ ἡ χεὶρ τῆς σκελετώδης καὶ ἡμίγυμος ἐκρέματο ἔξω τῆς κλίνης, παίζουσα μὲ τὴν ἄκραν τῆς σινδὼνης· ἐπὶ τοῦ βλεμματός τῆς ἐπλανᾶτο ἀόριστον θλιβερόν μειδίαμα, προῖον τῶν ἀναμνήσεων τοῦ παρελθόντος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐφέρετο καὶ ἐπλανᾶτο ὁ νοῦς τῆς καὶ ἡ φαντασία τῆς.

Μετὰ πόσης θλιβερᾶς εὐχαριστήσεως ἀνεμιμνήσκειτο τοῦ παρελθόντος τούτου. Πρὸ τῆς φαντασίας τῆς, παρήλυνε κόσμος ὅλος ἀναμνήσεων. Οἱ ἄσμενοι κόσμοι ἐν οἷς κατεκύλισε καὶ κατερρύπανε τὰ πρώτα τῆς ἀνθρώπου νεότητός τῆς κρίνα, διεβίωσε τοὺς ῥοδόεντας τῆς νεότητός τῆς χρόνους καὶ κατέθραυσε καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας τῆς τὰς εὐγενεῖς χορδὰς, παρήλαυον ἐν σειρᾷ ἀτελευτήτων εἰκόνων πρὸ αὐτῆς.

Ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο εὐτυχῆς τότε· τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς λατρείας τὸ λιθωνιτὸν ἐκαίετο ἄφθονον πρὸ τῶν ποδῶν τῆς, καὶ τῶν θαυμαστῶν καὶ ἐραστῶν τὰ πλήθη περιέλουον αὐτὴν μὲ ῥοδοδάφνας ἔρωτος· ἦτο ὠραία τότε, ἡγαπᾶτο, ἐλατρεύετο.

Πλὴν βαθμηδὸν τὰ ῥόδα τοῦ νεανικοῦ προσώπου τῆς ἐξήνθησαν, καὶ αἱ κραιπάλαι καὶ τὰ ὄργια κατέθραυσαν τὰς ἴνας τῆς ζωῆς τῆς. Ἐπαθε. Καὶ εἶδε τότε μὲ τὴν

πρώτην ἀπόδρασιν τῆς λαμπρᾶς τῆς καλλονῆς, τῶν ἐραστῶν τὰ πλήθη ἀραιοῦμενα καὶ τοὺς πιστοὺς τῆς λάτρεις φεύγοντας. Καὶ νῦν ὁπότε φθισικὴ ἡ δύστηνος, κατέκειτο ἐπὶ τῆς πενιχρᾶς τῆς κλίνης ἐντὸς τοῦ πτωχικοῦ θαλάμου τῆς, αὐτὴ ἡ κυλιομένη ἐν τῇ χλιδῇ καὶ ἐν τῇ μαλακότητι κατὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς χρόνους, μόνη, ἔρημος καὶ περιφρονημένη, ἠρέσκειτο μόνον νὰ ἀνεμιμνήσκηται τοῦ παρελθόντος τῆς καὶ νὰ ποθῆ καὶ πάλιν, τοὺς χρυσούς ἐκεῖνους χρόνους καὶ νὰ διψῆ τῆς ἡδονῆς καὶ τῶν ὀργίων καὶ τῶν ἀπολαύσεων, αἵτινες ὡς ὄνειρον περιεκύκλουν νῦν τῆς ψυχῆς τῆς τὸν ὀρίζοντα.

Εἰς μίαν τοῦ δωματίου τῆς γωνίαν, καὶ ἐπὶ μικρᾶς τροπέζης ὑπῆρχε παρερριμμένον μικρὸν δρύϊνον κιβωτίδιον. Τῆς ἀσθενοῦς τὸ βλέμμα πλανώμενον ἐν τῷ δωματίῳ ἔπεσεν ἐπ' αὐτοῦ· καὶ ἐτίναξε τότε τὰς σινδὼνας καὶ κατελθοῦσα τῆς κλίνης τῆς ἤλθε βραδυποροῦσα πρὸς τὴν τροπέζαν, ἔλαβε τὸ κιβωτίδιον καὶ ἐπανελθοῦσα ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς ἐκάθησε καὶ ἤνοιξεν αὐτὸ μειδιῶσα.

Ἐντὸς αὐτοῦ περιεκλείετο τὸ παρελθὸν τῆς ὄλον· συνεφύροντο ἐκεῖ ἐν ἀταξίᾳ ἐπιστολῶν δεσμίδες καὶ ἀνθῶν ἐξηραμένων μίσχοι, καὶ ταινία μικρὰ καὶ ἀθυρήματα, πάντα ἀναμνήσεις τῆς ἐκλιπούσης ἐρωτικῆς ζωῆς τῆς.

Ἀνεσκόλευσε πάντα ταῦτα μετὰ χειρὸς σπασμοδικῆς. Ἐνίοτε ἤνοιγεν ἐπιστολήν, τὴν ἀνεγίνωσκε μέχρι τινὸς καὶ εἶτα μετὰ πείσματος τὴν ἔσχιζε καὶ τὴν κατεσκόρπιζεν ἐπὶ τοῦ ἔδαφους· ἄλλοτε κατεθρυμάτιζε μετὰ νευρικοῦ πείσματος ξηρόν τι ἄνθος ἄσμενον πλέον. Καὶ ἐμειδία πάντοτε, ὡσεὶ εὐρίσκουσα τέρψιν εἰς τὴν καταθρυμάτισιν ταύτην τοῦ παρελθόντος, ὅπερ κατεσυνέτριψε τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν τῆς ὑπαρξίν.

Ἄλλ' αἴφνης τὸ μειδίαμά τῆς ἐσβέσθη καὶ τὸ βλέμμα τῆς ἐσταμάτησε σύννον ἐπὶ δεσμίδος ἐπιστολῶν. Τρέμουσα καὶ συγκεινημένη ἔθραυσε τὴν συγκρατοῦσαν ταύτας ταινίαν καὶ ἤρχισεν ἀναγινώσκουσα αὐτάς.

Ἐφ' ὅσον προεχώρει εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, ἐπὶ τοσοῦτον καθίστατο καὶ μελαγχολικὴ. Δις ἢ τρις τὰς ἀνέγνωσε, καὶ ὅταν περιεμάζευσεν ταύτας πάλιν διὰ νὰ τὰς ἐπαναθέσῃ ἐντὸς τοῦ κιβωτιδίου, ἡ χεὶρ τῆς τὰς ἐκράτησεν ἀκίνητος καὶ δάκρυα κατέβρεξαν τοὺς ὀφθαλμούς τῆς.

Διὰ μέσου τῶν δακρῶν τούτων καὶ τῆς ἀχλύος, ἥτις ἐκάλυπτε τοὺς ὀφθαλμούς τῆς, ἐνόμισεν ὅτι τὸν ἔβλεπε γονυπετῆ πρὸ αὐτῆς, προσφέροντα ἀγνῆς λατρείας θυμιάματα εἰς αὐτήν. Ἐπανέβλεπε τοὺς ὠραίους γαλανοὺς ὀφθαλμούς τῆς, οἵτινες τῇ προσέφερον ἔρωτα ἄμωμον καὶ ἐπάρρασε νῦν τὰ ὠτὰ τῆς ὁ καγχασμὸς ὁ σαρδάνιος, δι' οὗ ἀπῆλθα τότε εἰς τὰς ἐρωτικὰς ἐκφράσεις τῆς.

Πόσον τὴν ἡγάπα καὶ τί πάθος ἐνέκλειον αἱ ἐπιστολαὶ τῆς· τῇ προσέφερε χεῖρα ἐντιμον, καὶ βίον ἀγνόν· ἐζήτηε νὰ τὴν ἀποσπάσῃ ἐκ τοῦ βορβόρου εἰς ὃν ἐκυλίετο καὶ τὸν ἐλάκτισεν αὐτὴ τότε καὶ τὸν περιεφρόνησε καὶ περιύβρισε τὰ ἀγνά του αἰσθήματα καὶ τὸν ἐρράπισε διὰ τῶν καγχασμῶν τῆς.

Τὴν εἶχεν ἐγκαταλείψει ἐκεῖνος τότε ἀπελπίσας· τῇ ἔμενον ὅμως αἱ ἐπιστολαὶ τῆς καὶ ἀντήχει νῦν εἰς τὰ ὠτὰ τῆς ἡ τελευταία φράσις τῆς·

—Θά με ἐνθυμηθῆς μίαν ἡμέραν.

Ἐπὶ πολὺ, ἐπὶ ὥρας μακρὰς, ἔμενον ἐκεῖ ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς, κρατοῦσα τὰς ἐπιστολάς τῆς, καὶ σκεπτομένη,

Ἄνεμιμνήσκειτο τοῦ παρελθόντος πάλιν καὶ ἐφρικία καὶ ἀπέστρεφε τοὺς ὀφθαλμούς, οὓς καθήλου ἐπὶ τῆς εἰκόνος ἐκεῖνου.

Ἐκλαίει· ἀλλ' αἴφνης ἐπήδησε τῆς κλίνης τῆς καὶ ἀπέμαζε τοὺς ὀφθαλμούς τῆς.

— ὦ! εἶπε, τώρα τὸν ἀγαπῶ· τὸν ἀγαπῶ μὲ ὅλην τὴν ψυχὴν μου.

Ἐνεδύθη μετὰ σπουδῆς καὶ μετὰ σθένους ὅπερ δὲν περιέμενε τις ἐκ τοῦ καχεκτικοῦ καὶ ἐξηνητημένου ἐκεῖνου σώματος.

— Θά τον εὔρω, ἐπιθύριζε, καὶ θά τοῦ προσφέρω ὅ, τι μοὶ ὑπελείφθη ἐκ τῆς ψυχῆς μου.

Καὶ ἐπανελάμβανε μὲ σιγαλὴν φωνήν:

— Τὸν ἀγαπῶ, τὸν ἀγαπῶ, τὸν ἀγαπῶ.

Καὶ ἐπὶ ἡμέρας μακρὰς τὸν ἀνεζήτησεν.

Καὶ ὅταν τέλος συνήνησεν αὐτὸν καὶ τὸν ἔφερε σχεδὸν διὰ τῆς βίαις παρ' ἑαυτῆ καὶ τῷ ἐξωμολογήθη, ἔρωτα διάβηρον, ἔρωτα εἰλικρινῆ, ἔρωτα ἐξαγνίζοντα καὶ ἀποκαθαίροντα ἐν τῇ καρδίᾳ του τὰς παλαιὰς τῆς Μαργδαληνῆς ἀμαρτίας, αὐτὸς τὴν ἔβλεπεν ἀπαθῆς, ἀδιάφορος.

Εἶχε σβεσθῆ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὸ παλαιὸν πρὸς ἐκείνην πάθος του, καὶ τὴν καρδίαν του εἶχε προσφέρει εἰς ἄλλην, κόρην ἐντιμον, μεθ' ἧς εἶχε συνδέσει διὰ δεσμῶν νομίμων τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

Ἐκλαυσε καὶ ἐσύρθη πρὸ τῶν ποδῶν του.

Δὲν ἐκάγχασεν ἐκεῖνος, ἀλλ' ἠγέρθη ἵνα ἀναχωρήσῃ τοῦ ἐναγοῦς ἐκεῖνου οἴκου.

— Εἶσαι εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου, τῇ εἶπεν ἀσπλάγχγως· προσπάθησον νὰ ἐξαγνίσῃς τῆς ζωῆς σου τὰ ἀνομήματα.

Καὶ ἔφυγε.

Καὶ ἐκείνη λυγμὸν ἀφείσα σπαρακτικὸν ἐκυλίσθη ἐπὶ τοῦ τάπητος τοῦ δωματίου τῆς λιπόθυμος.

Ἐζῆσε πολλὰς ἡμέρας ἔκτοτε καὶ ἡ ζωὴ τῆς ἀποσβεννυμένη βαθμηδὸν τῇ ἐχρησίμευε φρικῶδες τοῦ παρελθόντος βίου τῆς ἐξιλαστήριον.

Ἡ καρδία τῆς καὶ ἡ ψυχὴ τῆς, ἡ πεπωρωμένη, ἡ κορσεθεῖσα ἡδονῶν καὶ ἀπολαύσεων, δὲν εἶχεν ἐτι ἀγαπήσει· σοβαρῶς· καὶ ἡγάπα ἤδη καὶ τοῦ παρελθόντος αἱ εἰκόνες καὶ αἱ σκέψεις καὶ αἱ ἐξεις τῆς ζωῆς, συνετρίβοντο εἰς μυρία θρύμματα, ἐφ' ὧν γίγας ἀνυψοῦτο ὁ κυριαρχῶν τῶν τελευταίων τῆς ζωῆς τῆς ἡμερῶν ἔρωτος. Καὶ ἐφθινεν ἡ πάσχουσα καὶ ἡγάπα καὶ ἐξιλάσκειτο καὶ ἐπέτεινε τῶν ἀμαρτιῶν τῆς τὴν ἄφρσιν, ἡ δειλία.

Μίαν πρωΐαν τὴν εὔρον ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς νεκρῶν, σφίγγουσαν ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς τὰς ἐπιστολάς ἐκεῖνου.

Ἐἰσέδυσεν πάλιν διὰ τοῦ φεγγίτου τοῦ παραθύρου τῆς ἡλιακὰς ἀκτίνες καὶ ἐπαίζον μὲ τοὺς κρυσσοὺς τοῦ τάπητος.

Ἄλλὰ μίαν ἐξέφρευσε καὶ ἐθώπευε τὸ ὄχρον τῆς νεκρᾶς πρόσωπον καὶ ἐπαίζε μὲ τοὺς πλοκάμους τῆς ξανθῆς κόμης τῆς δυστυχῆς ἀποκλήρου, ἥτις ἡγαπήθη ζῶσα καὶ ἡγάπα νεκρά.

ΠΛΑΤΑΝΟΣ ΚΑΙ ΛΕΜΟΝΙΑ

*'Αρθρομολούσα λεμονιά βαλαάμορε τ' αγέρι
καί γέρο - πλάτανος αυτὰ ὡσάν γονιός τῆς κραίνει
— Στοῦ ἡλιου τὰ θερμὰ φιλιά φιλιάζον, Λεμονιά μου,
τί θὰ σοῦ ρίξῃ τὸν ἀνθὸ καρπὸ νὰ σὲ φορτώσῃ...
καὶ τότε ποῖο ἀηδόνι ποῖο θὰ ψάλλῃ ἐρωτευμένο
τὴν τρυφερή σου ὡμορφιά, τὴν δροσερή σου ρηότη;
Κρίμα νὰ γαμοκλισηθῇ, κόρη μου, ἡ παρθεριά σου,
τὰ μυρωμένα κάλλη σου γιὰ 'να φιλι νὰ σβύσῃς...
'Ε.λα στή ρίζα μου ν' ἀνθῆς μ' ἀγάπη νὰ αὐ σκιδῶ
κι' ὁ ἡλιος νὰ μὴ σὲ θωρῇ, ποῦ σὲ μαγεύει, ὁ πλάτανος
μὲ τὰ στεφάνια τὰ χρυσᾶ, ποῦ μ' ἔρωτα σοῦ πλέκει...
— Κάλλιο 'γω, γέρο - πλάτανε, νὰ ρίξῃς τὸν ἀνθὸ μου,
ἀπ' τὸν καρπὸ μου τὸν πολὺ σύσσωμη νὰ λιγίσω,
παρὰ νὰ ζῶ σὸν ἴσκιό σου, νὰ μὴ μὲ βλέπῃ ὁ ἡλιος,
νὰ μαραθοῦρε τ' ἀνθία μου καὶ ἄκαρη νὰ μείνω...*

ΑΝΔΡΕΑΣ Δ ΝΙΚΟΛΑΡΑΣ.

Εὐχαρίστως δημοσιεύομεν τὴν κάτωθι ποιητικὴν μελέτην τοῦ λογιῶν κ. Δημοσθένους Καρύκην ἐπὶ τῆς «Χαϊδεμένης», τοῦ γνωστοῦ εἰδυλλίου τοῦ κ. Ἀνδρέου Νικολάρα, βέβαιον ὅτι παρέχομεν ἐνδιαφέρον ἀνάγνωσμα τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Νοεμβρίου 1894.

Πολύτιμε φίλε κ. Ἀνδρέα,

Διαπελῶν κατάκοιτος ὑπ' ἄλγη ὀξυτάτου βεμματισμοῦ, εὗρον θυμηθῆσαν ἢ ἀνακούσισιν ἐν τῇ μελέτῃ τῆς πεμφθείσης μοι Χαϊδεμένης σου, δι' ἧς εὐρησθήθη ἡ εὐγενὴς καρδιά σου νὰ μὲ τιμήσῃ, καὶ δι' ἣν σοὶ κηρύττομαι εὐγνώμων.

Ἡ εὐρεῖα διάνοια τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς Κ. Φ. Σκόκου ἀξιοπαίτως ἀνῆλθεν εὐπρόσωπος ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς σῆς φαντασίας, καὶ δι' ὀλίγων ἐρωτογράφῃς τὸ γόητρον τῆς ἀθώας Μούσης σου, ἐκλέξας τοὺς ἠδυντέρους φθόγγους, τοὺς ἀδάμαντας τουτέστι τῶν χειλέων τῆς, δι' ὧν ὡς ἀνθέων ἐπλεξέ σοι τὸν δίκαιον στέφανον. Ἐγὼ, φίλτατε Ἀνδρέα, δειλιῶ νὰ παρακολουθήσω αὐτὸν κατὰ τὴν πρὸς αὐτὴν ὑψιπετῇ πτησίν του, περιορίζομαι μόνον ἐν τῇ συναισθησὶ τῆς ἀδυναμίας μου ταύτης νὰ περισυλλέξω ἀνθὺλλιά τινα τοῦ πραυθόμου ποιήματός σου πεπτωκότα ἐκ τῶν εὐγενῶν χειρῶν τοῦ σεμνοῦ ὕμνητοῦ σου, καὶ ταῦτα ὡς ἰδιαιτέρας μου ἐντυπώσεις, ἀνεξαρτήτως τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκτιθεμένων, νὰ σοὶ σημειώσω καὶ ὡς ὀφειλόμεν σοι ἄλλως φέρον τοῦ πρὸς αὐτὸ θαυμασμοῦ μου καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ ἐπιγενομένης μοι ψυχαγωγίας.

1ον. Καὶ δὴ, ἀγαπητὲ Ἀνδρέα, οἱ ἐν σελ. 27 στίχοι σου «Τραγοῦδα, κόρη, τοῦ ἀγροῦ, μέχρι τῆς λέξεως «καμαρώνει» ἐστὶν ὅ,τι γλυκὺ, ὅ,τι δυνάμενον νὰ γαλβανίσῃ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν, καὶ νὰ προδιαθέσῃ αὐτὴν εἰς διαλαυθάνοντα στόνον, ἐκ τῶν μυγίων αὐτῆς ἐξερχόμενον. Μόνος ὅστις ἀναξίοπασθεῖ, ἀπελπίς ὦν νὰ ἴδῃ ἐν ἑαυτῷ ὅσιν τινα πλεον τῶν δεινῶν του, καὶ προσβλέπει, ἐμπροσθέν του ἄλλον εὐτυχούντα, μόνος ἐκείνος δύναται πιστῶς νὰ κρίνῃ καὶ νὰ φαντασθῇ δεόντως τὸ βάρος τῶν στίχων τούτων, καὶ τοὺς ἐγειρομένους ἀποκρύφους παλμούς ἐκ τῶν λέξεων «γιά σένα ξημερώ-

νει»... «γιά σέν' ἀνθίξει ἡ μυρτιά, γιά σένα κ' ἡ γῆ ὀλη». Ἐν τῷ συλλογισμῷ τούτῳ ὀλόκληρος φιλοσοφία περὶ τοῦ παντός, ὀλόκληρος σκέψις περὶ τῆς ἀνθρωπίνου ματαιότητος ἐμφωλεύει. Τὴν σκέψιν ταύτην ἐσκέφθη, ἐσίγησα, καὶ στέναγμα ἐκ τῶν χειλέων μου ἐξέφυγε λεληθότως!...

2ον. Ζωγραφικὴ ἐπίσης ἢ πρόσφορος μᾶλλον ἢ ἐν σελ. 28 παράστασις τοῦ χρόνου διὰ τῶν λέξεων «Τρεῖς φραις τώρα ἄλλαξε ἡ γῆ τὸ φέρεμά της». Πρόσφορος ναί, καθόσον φθέγγεται ταύτην κόρη ἄπειρος τῶν τοῦ κόσμου, ἀνίδεος καὶ μὴ καταρτίζουσα τὰς ιδέας τῆς συνθετικῶν ἐκ βιβλίων, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ αὐτὴν ὄντων, ἐφ' ᾧ κ' εὐδοκίμως ἐτέθη ἡ τοιαύτη ἐκφρασις τοῦ χρόνου τοῖς ἀθώοις χειλέσι τῆς, καὶ ἡδέως ἀποδέχεται αὐτὴν τὸ οὖς καὶ ἡ φαντασία τοῦ ἀναγινώσκοντος. Ἡ φράσις αὕτη ἐν ἄλλῃ περιπτώσει ἐπὶ προσώπου, οὐχὶ ὡς τῆς Χαϊδεμένης σου, ἴσως θὰ ἦτο οὐχὶ τοσοῦτου λόγου ἀξία, ἢ κ' ἐν μέρει ἄκαιρός τις ποιητικὴ ἀπομίμησις.

3ον. Ἐπίσης ἢ ἐν τῇ αὐτῇ ὡς ἄνω σελίδι ῥήσις «Μὴν κλαῖς, μὴ, Χαϊδεμένη μου, καὶ δὲν σοῦ πρέπει δάκρυ» ζυγίζει πολὺ, κειμένης ἀμέσως τῆς ἀντιθέσεως τῆς Χαϊδεμένης πρὸς τὸ δάκρυ. Δι' αὐτῆς προδίδεται σιωπηρῶς ἐνθεν μὲν ἡ ἀπόκρυφος ἱστορία τῆς μητρὸς, ἀξίας ὄντως δακρύων, ἐνθεν δὲ ἡ περὶ τῆς Χαϊδεμένης τῆς ἀνυπόποτος τῆς περιπετείας τῆς κρίσις αὐτῆς, ὅτι, ἀφοῦ χαϊδεμένη, ἀγαπωμένη ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, δὲν ἠδύνατο βεβαίως, ἢ νὰ ἦναι εὐτυχῆς, καὶ οὐ ἔνεκεν οὐδένα λόγον ἔχουσα νὰ δακρύῃ. Δὲν ἠδύνατο ἄλλως ἰσχυρότερον ἢ ἀφελέστερα νὰ λαλήσῃ μία μήτηρ πρὸς τὴν κόρην τῆς ἀνεπιτηδεύτως ἐν τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ τῶν δακρύων, μία μήτηρ πρὸς κόρην, ἐφ' ἧς ὀλόκληροι οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας τῆς συνεκεντροῦντο, καὶ ἧς ἡ ζωὴ καὶ ἡ ὑπαρξίς ἦν πᾶσα αὐτῇ ἀφιερωμένη. Μόνον μία μήτηρ ἀπελπίς, μὴ ἔχουσα ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει, οὐδένα σύντροφον τῶν πόνων τῆς ἄλλου, καὶ βλέπουσα μαῦρον τὸν κόσμον ἐν τῷ σκοτεινῷ τῆς βίῃ, καὶ ἔχουσα τὴν Κόρην τῆς τῶν ὀφθαλμῶν τῆς κόρην, μόνη αὕτη δύναται νὰ σταθμίσῃ διὰ τῆς καρδίας τῆς ὡς στάθμης ἀκριβοῦς τὸ βάρος τῶν λέξεων «καὶ δὲν σοῦ πρέπει δάκρυ». Καὶ ὅμως τὸ ὄλον τοῦ αἰσθημάτος τούτου ἢ σεμνὴ Μοῦσά σου διὰ τριάκοντα ἐννεμία μόνον γραμμῶν ἐξέφρασε!!!

4ον. Ἐρρίγησα ἀναγνούς τοὺς ἐν σελίδι 29 στίχους «βραίνει ὁ καρπὸς πολὺ 'στὸ τρυφερὸ κλωνάρι» «θὰ ρίξῃς κάτω τὸν ἀνθὸ γιὰ νὰ καρποφορήσῃς» «κρίμα νὰ γαμοκλισηθῇ, ἀνθὲ μου, σὺν κ' ἐμένα». Ὡ... ἔτυχε ἐν τῷ βίῳ μου νὰ ἴδω ἀδύνατον δενδρῶλλον νὰ κρατῇ μετ' ἀγωνίας ἐπὶ ἐκμασχαλισθέντος κλωνῶς τὸ δυσανάλογον βάρος εὐμεγέθους ὠραίου καρποῦ του, καὶ ἠεληθῆ ἢ αἰσθησὶς μου συμπαθῶς πρὸς αὐτό, καὶ ἐφαντάσθη τὴν ὀδύνην του ἂν τι θηρίον τῆς στοργῆς του τὸ προῖον κατὰ γῆς ἀσπλάγχχνως ἤθελε λακπατήσῃ. Ἡ πιστὴ παρομοίωσις σου αὕτη ἐν ταῖς χειλέσι τῆς πολυπειροῦ, πολυπαθοῦς μητρὸς πρὸς ἀδατὴ ὄλωσ τοῦ κόσμου θυγατέρα διὰ τυχόν τοιαύτην αὐτῆς ὀδύνην εἰμαρμένην ἐκσπᾶ τὸ δάκρυ καὶ τῆς μᾶλλον δυσαισθητοῦ ἢ εὐτυχοῦς καρδίας. Τὸ τὸξον τῆς Χαϊδεμένης σου Μούσης ἐνταῦθα τὸ βέλος αὐτῆς λίαν αἰχμηρὸν διαμπερῶς τιτραίνει τὴν καρδίαν.

5ον. Ὁ ἐν σελίδι 90 στίχος «Καὶ μιὰ βραδεῖα θεοσκότεινη, βραδεῖα φαρμακωμένη» ἀποῦ σκέπαζαν 'στὸν οὐρανὸν τὰ σύγνερα π' ἀστέρια» ὅσον ἀφελῆς, ἀνεπιτηδεύτως, ὅσον σιωπηρὸς, τοσοῦτον ἐκφραστικὸς. Ἐνταῦθα ἡ Μοῦσα ἐνθους προκαταλαμβάνεται ἐξ ἀκράτου, ἀγνώστου θλίψεως, καὶ ὡς οἰωνοὶ μαῦροι τῆς μελλούσης δυστυχίας τῆς παρίστανται οἱ σκοτεινοὶ ἄτμοι οἱ ἀποσβεσνύοντες τὸ

φῶς τῶν ἀστέρων, ὡς ὄντως ἐσβέσεν εἶτα τὴν αἰγλήν τῆς τιμῆς τῆς παθοῦσης ἢ μαύρης τοῦ λατρευθέντος τῆς ἀπιστίας. Ἡ προκατάληψις αὕτη γραφικώτατα ἐξεικονίζεται διὰ τῆς ἀμαυρώσεως τῆς λάμψεως ὑπὸ τῶν νεφῶν.

6ον. «Κ' ἐπότισε μὲ δάκρυ» «ὅτ' εἶδε καὶ ἀγάπησε ἀπ' τὰ μικρὰ τῆς χρόνια» Ὁ στίχος σου οὗτος, φίλτατε Ἀνδρέα, ἐστὶν ἄνθος εὐωδέστατον, ἄνθος ἀμάραντον, φιλοσοφικόν! ἔπεσεν ἀπαρατήρητον ἐκ τῶν δεξιῶν χειρῶν τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς Κ. Σκόκου. θὰ εὐχαριστηθῇ βεβαίως ἂν θέσω τοῦτο ἐν τῷ ἀπλοικῷ στεφάνῳ, ὃν μετ' εὐλαθείας ἡ χεὶρ μου νῦν σοὶ πλέκει. Οἶμοι!... ὅποσα πράγματα χαμαλά τὴν ἀξίαν, ἀπροσέκτως προσβλέπομεν ἐν τῇ νηπιώδει ἡμῶν ἡλικίᾳ ἡμῖν οικειούμενα, καὶ μὴ ταῦτα τὰ ἄσσημα πάντα ἐστὶν ἡ ὀλη ἡμῶν εὐδαιμονία... Αἱ ἐγειρόμεναι δι' αὐτῶν ἀθῶα ἀναμνήσεις μᾶς ἐπανάγουσι λεληθότως εἰς τὸν Παράδεισον, ἐξ οὗ ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων μᾶς ἐξήλασεν' ἐφ' ᾧ πολὺ δίκαιως ἐπότισε μὲ δάκρυ ὅ,τ' εἶδε, καὶ ἀγάπησε ἀπ' τὰ μικρὰ τῆς χρόνια. Καὶ ὄντως μόνον ταῦτα ὅσα ἠγαπήσαμεν ἐν τῇ τρυφερῇ ἡμῶν ἡλικίᾳ καὶ δὲν λησμονοῦμεν, καὶ ποθοῦμεν. Ὁ τάλας ἄνθρωπος, γεννώμενος εὐτυχῆς, δυστυχῆς προβαίνει πρὸς τὸν τάφον, ἐφ' ᾧ καὶ ἐν τῷ γήρατι ἡμῶν ἕνα ἔρωτα, ἢ πόθον ἔχομεν, τὴν ἀνάμνησιν τοῦ παιδικοῦ ἡμῶν παραθρόνου, τοῦ μόνου παρασύροντος ἡμᾶς στιγμαίως εἰς ἰδανικὴν εὐτυχίαν. Πάνου οὖν προσφῶς ἡ Μοῦσά σου τὴν τάλαιναν Μητέρα, προκειμένου ν' ἀποχωρισθῇ διὰ παντός ἐκ τῆς εὐτυχίας τῆς, τὴν διευθύνει εἰς τ' ἀντικείμενα τῶν παιδικῶν τῆς χρόνων, ἵνα δώσῃ αὐτοῖς, ὡς προσφιλέσιν ἀδελφοῖς, τὸν ὕστατον τῆς καρδίας τῆς ἀποχαιρετισμὸν κ' ἐκχύσῃ ἐπ' αὐτῶν τοῦ ἄλλοις τῆς τὰ δάκρυα. Βεβαίως, Ἀνδρέα μου, ὁ ἀναγινώσκων τὸν στίχον σου θὰ ἐνώσῃ τὰ δάκρυά του τοῖς δάκρυον αὐτοῖς. Ἰδοὺ ὁ ἠχηρὸς φθόγγος τῆς Μούσης σου ἐφέλκων τὸν σιωπηρὸν φθόγγον τῆς καρδίας τοῦ ἀναγνώστου.

7ον. «Κ' ἐδῶ ποῦ ἡ πέρδικες γεννοῦν, καὶ ἡ ζωὴ ἀνασάινει», ὦ, τῷ ὄντι μακρὰν μόνον τῆς κοινωνίας ἢ δικαία καρδιά εὐρίσκει ἄνεσιν ἐκεῖ ἔνθα τὸ ἀθῶον πτηνὸν δὲν ἔχει τὸν φθόνον καὶ τὴν κακίαν ἐπιβούλων τῆς ἀθώότητος. Ὅστις ἐπιε τὰς πικρίας τοῦ μεγάλου κοινωνικοῦ βίου καὶ ἠσθάνθη τὸν ὄγκον αὐτοῦ νὰ πιεῖν τὸ στήθος του ὡς βαρὺς τοῦ τάφου λίθος, καὶ κλείσας τὸ ὄμμα ἀπελπίς ἐστράφη πρὸς βίον ἐρημίτην πρὸς ἀπόσειαν τῶν στεναγμῶν του, μόνος ἐκείνος θὰ αἰσθανθῇ πιστῶς τὴν μεγάλην ἀλήθειαν, ὅτι ἐν ταῖς ἀποκρήμνις ὄντως ἀκρωρείαις, ἔνθα ποῦς βέβηλος δὲν πατεῖ, ἐκεῖ μόνον τοῦ δυστυχοῦς ἀνθρώπου ἡ ζωὴ ἀνασάινει. Βεβαίως τὴν τάλαιναν παθοῦσαν δὲν εἶχεν ἢ ἐκεῖ νὰ ὀδηγήσῃ ἢ εὐαίσθητος ποιήσῃς σου διὰ νὰ συνάρῃ οὕτω λεληθότως ἀνασάινουσαν καὶ τὴν περιλυπὸν διὰ τὰ παθήματά της καρδίαν τοῦ ἀναγνώστου. Ἐκεῖ βεβαίως παρὰ τοῖς ἀθῶοις ἀκάχοις πτηνοῖς ἢ ἀτυχῆς γυνὴ ἠδύνατο «τὴν ἄκακην νὰ κρύψῃ ἀμαρτία», διότι μόνον ταῦτα τὰ ἄκακα πλάσματα τοῦ ὑψίστου δὲν ἔχουσι τὸν μῶμον εἰς τὰ χεῖλη.

8ον. Ἐν τῇ 33ῃ σελίδι ὦ, πόσον μοὶ ἤρπεν ἡ ἀπλῆ φράσις σου «Τὸν πῆρε τὸ παράπονο». Τὸ βραχὺ τοῦτο λόγιόν ἐστιν ὅ,τι ἀφελέστατον, ἡμερον, οἰκειὸν τῇ ἀπλῇ τῆς καρδίας διαλέκτῳ, ἦν τοσοῦτον καλαισθητῶς χειρίζεται. Δι' αὐτοῦ τοῦ μικροῦ λογιῶν πιστῶς ἐξεικονίζονται τὰ μύχια συναισθημάτα ἀνθρώπου ἀνεπιτηδεύτως λαλοῦντος καὶ συμπονοῦντος τὸν ἱστορούμενον. Ἐστὶν ἀνθὺλλιον, ὅπερ χρῶμα μὲν δὲν ἔχει, ἀλλ' εὐωδίαν τερψίθυμον διαχέει!

9ον. Σύννοος πολλὰκις ἐθαύμασα τὴν φλεγόμενην

δύσιν τῆς Κυπαρισσίας, τὴν Πρωτεύουσαν, ἵνα εἴπω οὕτω, δύσιν τῆς ἀνατολῆς. Ἐρέμβάζον, προσκείνων τὸ ἐκπληκτὸν μου ὄμμα εἰς τὰ ἐκ πυρίνων νεφῶν ὄρη, τὰς κοιλιάδας, τὰς λεκάνας, τοὺς ὄρους ἢ τὰ δάση, ἄπερ ἐν τῷ ὕψει τοῦ οὐρανοῦ μοὶ προσπαρίσταντο ἐναλλασσόμενα. Ἄλλ' οἶμοι ἡ θυμηθῆ μου βραχεῖα... Κατελείφθη ἐν ἀφάτῳ μελαγχολίᾳ, ἐν ἀλαλίᾳ... φεῦ!

α' Ἐβόησε τλέρον ἡ φωτιά, ποῦ ἔλιμπε στήν δύσιν

κ' ἔγειναν στήχη καὶ καπνὸς τὰ σύγνερα ποῦ καίγαν.

Ἐστέναξα' εἶπον ἐνδομύχως, οὐδὲν καλὸν ἐπίγειον! Τὰ πάντα καταλήγουσιν εἰς λύπην ἢ φθοράν! Ὑπὸ τὴν συγκίνησιν ἐκείνην, ὅτε τὸ βλέμμα μου προσέπεσεν εἰς τοὺς ἀφελῆς ἀνωτέρω δύο στίχους σου, τοὺς ἐν σελίδι 34, οὓς ἡ ἔμμουσος γραφίς σου μετὰ τοσαύτης χάριτος καὶ τηλεγραφικῆς βραχυτήτος ἐχάραξε καὶ βαρῦθυμος κατέβη παρακατιῶν πρὸς τὴν γλυκὰ κοιμωμένην θάλασσαν σου, ἵνα αἰσθανθῇ ἡ περιλυπὸς φαντασία μου ἀνάπαυσιν «εἰς τ' ἄλμυρό της στρώμα» ἐκεῖ δηλονότι εἰς τὸ ἀχανές τῶν κυμάτων, τῶν θαλοῦντων τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ τὸν αἰώνιον θάνατον!...

10ον. Κατακρατεῖται ὁ νοῦς δέσμιος... σιωπᾷ ἡ φωνὴ ἀπέναντι τῆς φιλοσοφικῆς ὑπάτης ἀληθείας, τῆς ἐν σελίδι 34 ἐμφαινομένης «Κ' εἶν' ἡ ζωὴ ὀλίγη» «Γιὰ νὰ λατρεύσῃ ὁ θνητὸς τὰ θεϊκὰ τὰ δῶρα» ὁ δίκαιος ὁ ἄνθρωπος δηλονότι οὐχὶ τοῦ πλούτου, ἀλλὰ τῆς ιδέας ὑψῶν τὸν νοῦν πρὸς τὸ Σύμπαν ῥίγει, στρέφων δὲ τὸ βλέμμα πέραν τρέμει προσβλέπων τὸ ἄπειρον κάλλος τῆς θείας Προνοίας, ὅτε λεληθότως συμπαρτυρεῖ τῇ Μούσῃ σου τὸ ἄνω ῥήτον τῆς, καὶ προκαλεῖται εἰς λατρείαν ἐνδομυχῶν πρὸς τὸν χορηγὸν τῆς ζωῆς. Δι' ἧς καὶ μόνης αἰσθάνεται τὴν ἀπεριόριστον στοργὴν τῆς Δημιουργίας!

Ὡ, βεβαίως ἡ ψυχὴ ἐκείνη, ἀγαπητὲ Ἀνδρέα, ἦτις δύναται νὰ ἐξεγείρῃ τὸν νοῦν πρὸς ἀγνήν λατρείαν τῆς δημιουργίας, ἡ γλώσσα ἐκείνη, ἦτις ἠθέλε δυνθῆ νὰ λαλήσῃ τελεσφόρως ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου τὰ θεῖα δῶρα, ἢ διάνοια ἐκείνη, ἦτις τείνει ν' ἀνυψώσῃ τὸ πνεῦμα ἡμῶν εἰς τὸ τέλειον ἀγαθόν, ἐστὶ διάνοια ἐνθους, ἀξία εὐλαθείας καὶ τιμῆς. Τοιαύτη δὲ παρίσταται ἢ σὴ διάνοια, πολύτιμη φίλε, ἐν ὄλω σου τῷ ποιήματι, διάνοια σκοποῦσα τὴν βελτίωσιν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας καὶ παρότρυνσιν τῆς πρὸς βελτίωσιν τοῦ ὑψίστου, ἐφ' ᾧ καὶ σὲ συγκαίρω ἐγκαρδίως εὐχόμενός σου, ἵνα ὁ θεὸς σοὶ χαρίξῃ ἡμέρας πρὸς ἕτερα παραπλήσια ἔργα.

Δέχθητι τὴν ἐκδήλωσιν τῆς πρὸς σὲ ἀπεριόριστου ὑπολήψεώς μου καὶ ἀγάπης.

Σὲ ἀσπάζομαι ὁ φίλος σου
Δημοσθένης Καρύκης

ΠΟΙΗΜΑΤΑ
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΑΡΤΖΩΚΗ

Προσεχῶς δημοσιεύονται ὑπὸ τοῦ κ. Χρῆστου Χιώτη εἰς ἕνα τόμον κομψότατον, σχῆμα 8 ἐκ 18 περίπου τυπογραφικῶν φύλλων τὰ ποιήματα τοῦ κ. Στεφάνου Μαρτζώκη οὗ τὸ ὄνομα εἶναι ἐκ τῶν γνωστότατων μεταξὺ τῶν συγχρόνων ποιητῶν. Τὰ ποιήματα τούτων δημοσιεύθηκα κατὰ καιροῦς εἰς περιοδικὰ ἐξετιμῆθησαν μεγάλως ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ξένων τόσον διὰ τὴν αὐστηρὰν ἐπιχειρημασίαν τοῦ ἀρμονικωτάτου στίχου, ὅσον καὶ διὰ τὴν φιλοσοφικὴν βαύτητα τῶν ἰδεῶν, ἀναδειξάντα τὸν κ. Στεφάνου Μαρτζώκην ποιητὴν πρωτότυπον, ἰδιαιτέρας ὄλωσ φυσιογνωμίας.

Ζητήσατε λοιπὸν πάντες οἱ φιλόμουσοι τὴν συλλογὴν ταύτην τῶν ἔργων ἐνὸς τῶν δοκιμοτέρων ποιητῶν μας ἵνα κοσμήσατε τὴν βιβλιοθήκην σας.

Τὸ κατωτέρω δημῶδες Κρητικὸν ποίημα ἐλήφθη ἐκ τῆς μεγάλης συλλογῆς κρητικῶν ἀσμάτων τῆς φιλοπονηθείσης ὑπὸ τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένου Κρητὸς κ. Π. Γ. Βλαστοῦ.

ΚΡΗΣ ΚΥΝΗΓΟΣ ΤΗΣ ΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Τρῶτε καὶ πίειε' ἄρχοντες κ' ἐγὼ σὰς ἐδηγοῦμαι
γὰ ἕνα νηὸν τὸν εἶδα 'φῆς ἐτὸ κάμπο κ' ἐκονῆγα,
χωρὶς δοξάρι κρηγῆ, χωρὶς σκουδιὰ γυρίζει
σῶν ἀστραπ' εἶν' τὸ ζᾶλο τον κ' ἡ χέρα του βελτῶνι,
'ε τὸν πῆλο πᾶνει τὸ λαγὸ 'ε τὸ πέτασμα τ' ἀγρίμι
'παιούντων χόραις καὶ γωρῶ καὶ πειραίρονται τον'
Δὲν ἐκνήγη' αὐτὸς λαγὸς δὲν ἐκνήγη' ἀγρίμια,
Τῶν λευθεριᾶς τῶν Ρήγιουσις ἐγύρευε τὸν Πύργο,
ἐκεῖ λογοχτερίζεται 'ε τὰ σκοτεινὰ μὲ τᾶστρα
κ' εἰς τὸ φεγγάρι τὸ λαμπρὸ στολίζει τὸ κορμὶ της,
γαρὰ 'ε τον ποῦ θὰ τήνε βρῆ καὶ θὰ 'φραθῆ τὰ κάλλη
τὰ 'φραίνεται τὴν ἀνοιξή

ΔΥΟ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ

Ἀνήκουσιν ἀμφοτέρω εἰς τὴν ἐκλιπούσαν γενεάν με-
στὴν ἰδεώδους. Ἦκμασαν δὲ εἰς τὴν Κερκύραν, ἔνθα ἀνε-
ζωπυρεῖτο ὁ πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας Ζήλος.
Ἦ πρωτεύουσα αὐτῆ τοῦ Ἰονικοῦ Κράτους, διέπρεπεν
οὐ μόνον φιλολογικῶς, ἔνεκα τοῦ Πανεπιστημίου, τῶν
φιλολογικῶν συλλόγων καὶ πληθύος τῶν λογίων καὶ ἐπι-
στημόνων, ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνικῶς. Τῷ 1815 λ. χ. ἐκεῖ
ἰδρύθη σχολὴ τῶν καλῶν τεχνῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ
καλλιτέχου Προσαλέντου τοῦ μαθητεύσαντος ὑπὸ τὸν
Κανόβαν. Ἦ σχολὴ αὕτη πολὺ συνέτεινεν εἰς τὴν διά-
δοσιν τῶν ὠραίων τεχνῶν. Ὁ Νικόλαος Μάντζαρὸς διέ-
διδεν ἀφιλοκερδῶς τὴν μουσικὴν. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ Φιλαρ-
μονικὴ Ἐταιρεία, ἀγλαοὺς καρπούς παρήγαγε καὶ πα-
ράγει.

Ἐν κοινωνίᾳ τοσοῦτον μορφωμένη ἔζων καὶ οἱ δύο
σκιαγραφοῦμενοι καλλιτέχνη, ὁ ἀρχιτέκτων Ἰωάννης
Χρόνης καὶ ὁ ζωγράφος Διοτῆσιος Βέγιας. Ὁ μὲν Κερ-
κυραῖος ὁ δὲ Κεφαλλῆν. Ἀμφοτέρω ἐγένοντο μαθηταὶ
τοῦ ρηθέντος ἀριστοτέχου Προσαλέντου καὶ ἐτελειοποιή-
θησαν ἐν Ἰταλίᾳ. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀμφοτέρω ἐτιμή-
θησαν ἐκλεχθέντες μέλη τῆς ἐν Ρώμῃ ἀκαδημίας τῶν ὠ-
ραίων τεχνῶν τοῦ ἁγίου Λουκᾶ.

Ἐπανακάμφαντες εἰς Κέρκυραν ἀμφοτέρω ἐξήσκησαν
τὴν τέχνην τῶν εὐδοκίμως. Ἦ Ἰόνιος Κυβέρνησις ἐκτι-
μήσασα αὐτοὺς διώρισεν ἐν τῷ ἐν Κερκύρᾳ Γυμνασίῳ καὶ
Λυκείῳ, τὸν μὲν Χρόνην καθηγητὴν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς,
τοῦ ὠραίου καὶ τῆς γεωδαισίας, τὸν δὲ Βέγιαν καθη-
γητὴν τῆς ἰχνογραφίας.

Ἦ ἐν Ἀθήναις Ἐταιρεία τῶν ὠραίων τεχνῶν, οὕσα
ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ὁθωνος καὶ προεδρευομένη ὑπὸ
τῆς Ἀμαλίας ἐξέλεξεν αὐτοὺς ἀντεπιστέλλοντα μέλη.

Ὁ Χρόνης ἦτο ἐπίσης διευθυντὴς τῶν δημοσίων ἐρ-
γῶν. Πολλὰ ἐκ τῶν ἐν Κερκύρᾳ κτηρίων εἶνε σχέδια αὐ-
τοῦ. Ἦτο ἀριστὸς ἀρχιτέκτων ἀλλὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ στε-
ροῦνται κομψότητος. Ὁ Χρόνης ὁμῶς εἶνε πολλοῦ ἐπαί-
νου ἄξιος, ἅτε καταγινόμενος καὶ εἰς συγγραφὰς τῆς τέ-
χνης του, γεγραμμένας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Τῷ
1860 ἐξέδοτο ἐν Κερκύρᾳ Ἐκθεσὶν ἐπιστημονικὴν τοῦ
συστήματος τῶν λιθοστρωμάτων, ἅτινα ἐξετελοῦντο ἐν
ταῖς ὁδοῖς τῶν πόλεων εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. Τὸ καλλίτερον
αὐτοῦ πόνημα εἶνε τὸ Ἐγγειοδίων Ἀστυκῆς Ἀρχιτε-
κτονικῆς, μετὰ ἐννέα πινάκων, ἐκδοθὲν ἐπίσης ἐν Κερ-
κύρᾳ τῷ 1862. Ἐκτὸς τοῦ τεχνικοῦ μέρους περιέχει
ἱστορικὰς νύξεις περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ συμβουλὰς
πρὸς τοὺς μαθηματευομένους. Ἐν Ἰταλίᾳ ἐπίσης ἐδημο-
σίευσεν ἰταλιστὶ πραγματείας περὶ ἀρχαίων μνημείων.

Ὁ φιλόπονος οὗτος ἀνὴρ ἀπέθανεν ἐν Κερκύρᾳ γέ-
ρων, τῇ 9 Μαΐου 1880.

Ὁ Βέγιας ἐν Ἰταλίᾳ διαμένων κατεγίνετο εἰς ἀντι-
γραφὴν ἀριστοτεχνικῶν τῆς Ἰταλικῆς τέχνης καὶ ἐπώ-
λει αὐτάς. Ἦτο ἀντίγραφος καλός. Ἐπιτυχῶς κατέ-
γινε καὶ εἰς τὴν ἀγιογραφίαν. Ἐπαινοῦνται ὁμῶς αἱ προ-
σωπογραφίαι. Ἦτο πολὺ ἰδιότροπος. Τῷ 1863 ἐγένετο
ἐν Κερκύρᾳ ἔκθεσις, ἥτις συνδέεται μετὰ τῆς ἐν Κερκύρᾳ
Ἰονίου Ἐταιρίας τῆς ἰδρυθείσης ὑπὸ τοῦ ἀγγλοῦ Wolff
τοῦ γραμματέως τοῦ Ἀρμοστοῦ. Ὁ Προσαλέντης, ὁ Μη-
νιάτης καὶ ἄλλοι ἐξέθεσαν τὰ ἔργα των. Ὁ Βέγιας ὁμῶς
δὲν ἤθελε νὰ ὑποβληθῆ εἰς συναγωνισμὸν ἢ εἰκὼν του ἢ
παριστώσα τὴν Δέσπω μετὰ τῶν Σουλιωτῶν, θέτουσαν
πῦρ εἰς βυτίον πυρίτιδος. Ἦ Δέσπω ὁμῶς ἀκολούθως
ἐβραβεύθη εἰς Λονδίνον. Ὁ Βέγιας ἠρέσκειτο εἰς ἀπεικό-
νισιν ἔθνικῶν ἐπεισοδίων. Μεταξὺ τῶν ἔργων του, ἐπη-
νεθη καὶ ἡ Ἐρωσις τῆς Ἐπαρήσου. Ἐξεταζόμενος ὡς
καλλιτέχνης ἔδειξε μὲν ζῆλον καὶ ἐπιμέλειαν, ἐχειρίζετο
καλλὰ τὸν χρωστῆρα, ἀλλὰ δυστυχῶς ἔστερετο τῆς ἰδιο-
φυίας ἐκείνης, ἥτις ἀναδεικνύει τοὺς καλλιτέχνας με-
γάλους.

Ἀπέθανε καὶ οὗτος ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1884.

Ἐγνώρισα ἀμφοτέρους τοὺς πολυτίμους τούτους καλ-
λιτέχνας, κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς ζωῆς των ἔτη, ὁ εἰς
μάστιχα ἐδίδαξέ μοι τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ὁ
δὲ τὴν ζωγραφικὴν.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

ΟΝΕΙΡΟ

Τὴν ὥρα ποῦ ὁ ἥλιος βγαίνει ἀπὸ τὰ καταπράσινα
βουνά μας, νὰ θερμάνῃ μὲ τῆς χρυσαῖς του ἀχτίδες τὴν
ἄμορφη πλάσι καὶ νὰ σκορπίσῃ τῆς νύχτας τὴν δροσιά,
μία γυναῖκα μαυροφορεμένη ἐπήγαγε μὲ βῆμα σιγανὸ
στὸ κοιμητήρι, κρατῶντας εἰς τὸ χεῖρ ἰλίγα λουλούδια—
φτωχὸ καὶ πένθιμο δῶρο—σάν τὴν φτωχὴ καὶ πένθιμη
καρδίᾳ της.

Ἐπήγαγε νὰ κλάψῃ στὸ νεοσκιαμμένο τάφο τοῦ μο-
νάκριου παιδιοῦ της, ποῦ ἔρτὰ χρονῶ τῆς τὸ εἶχεν ἀρ-
πάξῃ ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά της σκληρῆ καὶ ἄγρια ἀρρώστεια.

Μὲ ἀνατριχίλα μπῆκε μέσα στὸ κοιμητήρι ποῦ φυ-
λάει τόσα ἀγαπημένα κορμιά, ποῦ μόνον του στόλισμα
εἶναι, ἀπὸ δῶ, φτωχοὶ καὶ ταπεινοὶ σταυροί, καὶ ἀπὸ
καὶ τὰ μεγάλα καὶ πλούσια μνήματα δείχνοντας πῶς

Η ΝΥΧΤΑ ΜΟΥ

I

Λυπητερά, λυπητερά ἢ κουκουβάγια σκούζει,
Φυσάει τ' ἀγέρι καὶ περὶ ἀνάμεισ' ἀπ' τὰ φύλλα
Κι' ἀκούγεται ἡ μυστικὴ φωνὴ του τάνθη λούζει
Δροσιά, καὶ γλυκοκελαῖδεϊ μακρὰ ἢ φιλομύλα.

Τ' ἀστέρια μὲς στὸν οὐρανὸ λαμποκοποῦν, γελᾶνε'
Ἀπ' τὴ βαρειά της κόπωση ἢ φύσις ξανασαίνει,
Καὶ μόνον σ' ὄνειρα χρυσὰ ψυχῆς κρυφομιλᾶνε,
Ψυχῆς, ποῦ ἐγνωρίσθηκαν κι' ἀγάπη τὰς θερμαίνει

Τὸ φεγγαράκι δὲ σκορπᾷ τῆς γλυκερῆς του ἀχτίδες
Στήγῃ ποῦ ὄνειροεῦτύκα καὶ ἀπόλαυσα τὸν πόνο!
Εἶνε ἡ νύχτα σκιαχτερῆ καὶ μαῦρες νυχτερίδες
Ἀπὸ μπροστά μου ξεπερνοῦν. Ἀρχίζω νὰ κροῶνω!

II

Νύχτα βουθὴ καὶ σκεπτικὴ μὲ τὸ βαθὺ σκοτάδι,
Σὰν τί θαρρεῖς πῶς ἐμὴν ἐσὺ τὴ σκοτεινὰ σκορπᾷς;
Τὸ μελανὸ σου πρόσωπο λάμπει ἔμπρὸς στὸν ἄδη,
Ποῦ νοιώθω μέσα μου! Νυχτιά ἐσὺ σ' ἐμὲ φωτᾷς.

Σὺ ἔχεις τᾶστρα στολισμὸ στ' ὠραῖο σου κεφάλι,
Καὶ βάνεις γιὰ κορῶνα σου μὲ χάρι κάθε τόσο
Τὸ φεγγαράκι τὸ λαμπρὸ, ποῦ στὴ θωριά του
[πάλλει

Ἦ πονεμένη μου καρδίᾳ καὶ λαχταρᾷ... πόσο

—Πόσες φορὲς ἐγύρευα τὴ φλόγ' ἀπ' τὴ ματιά της
Στὸ πρόσωπό του τὸ χλωμὸ μὲ μάτι βουρκομένο,
Καὶ τῶλεγα: φεγγάρι μου, τὰ μάτια τὰ δικά της
Μὴ σὲ θωροῦν τὴν ὥρ' αὐτή, ἀστέρια μου θλιμμένο

Ἐχεις τ' ἀηδόνη, ποῦ γλυκὰ ἐπάνω στὸ κλαρὶ του
Τὸ ἐρωτικὸ τραγοῦδι του σκορπίζει στὸν ἀγέρα
Καὶ μαγνητίζει ὅσες ψυχῆς στὴ θεῖα μουσικὴ του
Βρίσκουν ζωὴ, — καὶ τοῦ βουσκοῦ τὴν πένθιμη
[φλογέρα.

Τῆς χάρες ἔχεις ἀπειρες, νύχτα μου μαγεμένη!
Μὰ τῆς ψυχῆς μου ἢ νυχτιά, πέσμου νὰ δεῖξῃ τί ἔχει;
Ἄντις γι' ἀστέρια, ἀστραπῆς φωτιὰ ξαγριεμένη,
Καὶ γιὰ δροσοῦλα τ' οὐρανοῦ, τὸ σύγνεφο... ποῦ
[βρέχει.

ὡς καὶ σ' αὐτὸ τὸν τάφο πρέπει νὰ διαφέρει, ὁ πλούσιος
τοῦ φτωχοῦ, ὁ ἄρχοντας τοῦ κοπιασμένου δουλευτή.

Τὰ γονατὰ της τρέμανε ὅταν ἐσταμάτησε μπροστά
στὸ μνηματάκι τοῦ παιδιοῦ της, ὅταν ἐσταμάτησε στὴν
ψυχρὴ πέτρα, ποῦ τῆς εἶχεν ἀρπάξῃ τὴν ἐλπίδα τὴν εὐ-
τυχία της... γιὰ πάντα!

Κ' ἐγονάτισεν ἡ δυστυχισμένη μάνα στὸ χῶμα ποῦ
τῆς ἔκρυβε τὸ ἀγαπημένο τοῦ παιδιοῦ της σῶμα κ' ἐφί-
λησε κλαίοντας τὸ σταυρὸ.

Ἀκούμπησε κατόπιν τὸ μέτωπό της στὴν ψυχρὴ
πλάκα κ' ἔμεινεν ἀκίνητη γιὰ πολλὴν ὥρα στὴν ἴδια θέσι.

— Ἀχ! πόσο εἶναι δυστυχισμένη! ἢ πεῖδ δυστυχι-
σμένη τοῦ κόσμου!

Ἐάφνου ἀκούει βήματα γυρίζει πίσω της καὶ βλέπει
μιά γυναῖκα σὰν ἐκείνην μαυροφυμένην, ὠχρὰν, μὲ μά-
τια κατακόκκινα ἀπὸ τὸ κλάμμα, ποῦ πάει κοντὰ της
καὶ κυττάζοντας τὴν μὲ γλυκὰ δατὰ μάτια τῆς λέει μὲ
σιγανὴν φωνήν:

— Γιατί κλαῖς;

— Κλαίω, γιὰ τὸ μονάκριβο παιδί μου, τὴν μόνη
μου παρηγοριά, ποῦ μοῦ θέρισε τὸ σκληρὸ τοῦ χάρου
δρεπάνι, ποῦ ἄγρια ἀρρώστεια μοῦ τ' ἀρπάξῃ ἀπὸ τὴν
ἐρημὴ ἀγκαλιά μου!

— Μάνα, τῆς εἶπεν ἡ μαυροφορεμένη γυναῖκα, γιὰτί
κλαῖς τὸ μικρὸ ἀγγελοῦδι ποῦ πέταξε στὸν οὐρανὸ; Δὲν
ἦσαν οὐ ἐκείνη, ποῦ στὴν ἀρρώστεια του τὸ περιποιή-
θηκες, ποῦ τὸ χάυδεψες, ποῦ ἀγρύπνησες στὸ πλευρό
του; Δὲν εἶσαι σὺ ἐκείνη ποῦ δέχτηκες τὴν ὕστερη πνοή
του, τὸ ὕστερό του φιλὶ, τὴν ὕστερὴν του ματιά; Δὲν
εἶσαι σὺ ἐκείνη, ποῦ τοῦ κλεισες τὰ γλυκὰ του ματάκια
καὶ ποῦ ἔμπορες νάλθῃς νὰ φυτέψῃς καὶ λουλούδια στὸ
μνήμά του; Κύτταξε καὶ μένα. Κ' ἐγὼ εἶμαι σὰν
ἐσένα, μαυροφυμένη, κ' ἐγὼ ἔχασα τὸ μονάκριβο παιδί
μου. Μά, ὄχι, ἐγὼ δὲν ἤμουνα κοντὰ του τῆς ὕστερας
σιγμῆς του, νὰ τοῦ κλεισω τὰ μάτια νὰ ἐνωθῆ τὸ χεῖρ
μου μὲ τὴν ὕστερη πνοή του! Δὲν ἔχω τὴν παρηγοριά
νὰ τοῦ φέρνω δροσερὰ λουλούδια στὸ μνήμά του, δὲ ξέρω
ποῦ ἀναπαύεται τὸ σῶμά του... οὔτε ἂν εἶναι θαμμέ-
νο!... Ὅχι, τὸ βόλι τοῦ Τούρκου μοῦ τ' ἀρπάξῃ στὰ
σύννορα... Πειᾶ εἶνε πεῖδ δυστυχισμένη; Δὲν εἶχε τὴν
δύναμι νὰ πῆ κι' ἄλλα, τόσο τὰ δάκρυα τὴν ἐπνίγανε.

Θέλησεν ἡ ἄλλη νὰ σηκωθῆ, ἦτανε ντροπὴ νὰ μὲνη
σκυμμένη στὸ παιδιοῦ της τὸν τάφο, ἀφοῦ ἡ ἄλλη δὲν
εἶχε τέτοια εὐτυχία, καὶ ὅπως ἔκαμε νὰ κουνηθῆ...
ἐξύπνησε.

Ἐρριξε γύρω τὸ βλέμμα της στὸ κοιμητήρι. Δὲν
εἶδε πειᾶ τὴν μαυροφορεμένη γυναῖκα μπροστά της
κατάλαβε πῶς ἦταν ὄνειρο, κατάλαβε καὶ κατὶ ἄλλο
ποῦ δὲν ἦταν μόνον ἐκείνη δυστυχισμένη στὸν κόσμον.
Κάθε σταυρὸς, κάθε μνήμα ἐκρύβανε μίαν εὐτυχία, μίαν
ἐλπίδα χαμένην, καὶ ἄλλοιᾶ σὲ κείνους ποῦ δὲν ἔχουνε
γιὰ στερνή τους κατοικίᾶ λίγο χῶμα γιὰ νὰ γονατίζουνε
ὅσοι τοὺς ἀγαπήσανε στὴ ζωὴ. Ναι! ὅπως ἄκουσε στὸ
ὄνειρό της τὸ παιδί της εἶναι ἀγγελοῦδι καὶ ποῖός ξέρει
μὴ βλέποντας ἀπὸ ψηλὰ τὰ δάκρυα τῆς μάνας του, δὲν
ἔστειλε τὴν μαυροφορεμένη γυναῖκα νὰ τῆς δώσῃ θάρ-
ρος, νὰ τὴν παρηγορήσῃ!

Εἰρήνη Γ. Ζαβιτζιάνου

Ἄντις γὰρ λάλημ' ἀνδονιοῦ, ποῦ τῆς καρδιᾶς
[μαγεύει,
Ἐχει τ' ἀνέμου τὴ βοή καὶ τὸ θεριὸ π' οὐρλιάζει,
Καὶ γὰρ φλογέρα τοῦ βοσκοῦ, ποῦ τῆς ψυχῆς χαδεύει
Τὸν ἄγριο κρότο τῆς βροντῆς κάθε ζῶν ποῦ σκιάζει

Ἄχ, νύχτα μου! ἂν μῶδινες ἐν ἄστρο σου μονάχα
Γιὰ σύντροφόμου γιὰ θεὸ νὰ τῶχω στὴ νυχτιάμου
Δὲ θάβορσκα τὸ δρόμου μου τὸ ζηλευμένο τάχα,
Ἄπ' ἔχασ' ἀπ' τὴ στιγμῇ, ποῦ χτύπησ' ἡ καρδιάμου;
Πάτραι, Α. Ζ.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΓΟΥΙΔΑΡΑΣ

Ἐπάρχουσι ποιήματα, ἅτινα, ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, διαδίδονται, γίνονται προσφιλῆ εἰς τὸν λαόν· καὶ ἢ ὁ ποιητὴς εἶνε ἄγνωστος, ἢ ἀποδίδονται εἰς ἄλλον ποιητήν, οὐ τὸ ὄνομα εἶνε γνωστόν. Λόγου χάριν, εἰς τὰς ἀθηναϊκὰς Ἀρθολογίας δημοσιεύονται ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου Ζαμπελίου τὸ ποιημάτιον, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει:

Γλυκοφέγγει καὶ τὸ ἄστρο τῆς Ἀγρούλας

καὶ τὸ ποιημάτιον, ὅπερ ἀρχίζει:

Λευκὸ μου ῥόδο, ποῦ ὄρατα θ' ἀνοίξης

ἐνῶ τὸ μὲν εἶναι τοῦ κεφαλλῆνος λειτουργοῦ τῆς Θέμιδος Σπυριδωνος Εὐδία, τὸ δὲ τοῦ Ζακύνθου Ἀντωνίου Μάτση, τοῦ συγγραφέως τοῦ δράματος Βασιλικῆ, τοῦ πάππου τοῦ ἐν Ἀθήναις διαμένοντος λογιῶν δικηγόρου, τὸ ἴδιον ὄνομα φέροντος.

Τὸ ἀτύχημα τοῦτο, ἔλαβε καὶ ὁ Λαγουιδάρας. Οὐ μόνον ἀπλοῦν ἀναγνώστην, μὴ Ζακύνθιον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀσχολούμενον εἰς τὰ γράμματα ἂν ἐρωτηθῆ—γνωρίζεις τὰ ποιήματα τοῦ Λαγουιδάρα;—Θὰ σκεφθῆ ἢ ἀμέσως θὰ ἀποκριθῆ ἀποφατικῶς. Ἄλλ' ἂν ἐρωτηθῆ—Γνωρίζεις τὴν Κατάραν, οὐ ἢ ἀρχὴ εἶνε

Ἄστραπὴ φωτιὰ νὰ πέσῃ

Εἰς τὴν ἄπιστην καρδιά,

Ποῦ ἦλθ' ἐμένα νὰ πλανέσῃ

Καὶ μὲ ἠπάτησε σκληρά.

ὁ ἐρωτώμενος θ' ἀνακράξῃ, ὅτι τὸ ποιημάτιον τοῦτο, εἶνε γνωστότατον καὶ εὐρίσκεται εἰς τὰς Ἀρθολογίας, φέρον τὴν ὑπογραφήν τοῦ Σολωμοῦ.

Τὸ ποιημάτιον τοῦτο δὲν εἶνε ὅμως τοῦ αἰδοῦ τῆς Ἐλευθερίας, ἀποδίδεται αὐτῷ ἐξ ἀγνοίας εἶνε τοῦ παρηγκωνισμένου Λαγουιδάρα τοῦ ποιήσαντος πολλὰς καλὰς τὸ πρῶτον ἐν Ζακύνθῳ ἰδίως εἰς συλλογὰς ἢ εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας. αἱ δὲ σώζονται ἀνέκδοτοι παρὰ τοῖς ἀπογόνους αὐτοῦ.

Ὁ Λαγουιδάρας ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ τῇ 20 Μαΐου τοῦ ἔτους 1814 ἐκ πατρὸς γεννηθέντος ἐν Τορίνῳ. Ὁ πατὴρ του ἐκαλεῖτο Ἰωσήφ καὶ ὑπηρέτησεν ὡς ἀξιωματικὸς τοῦ ἰταλικοῦ στρατοῦ τοῦ βασιλέως Ἀμεδαίου καὶ ἐπειδὴ ἦτο βασιλόφρων κατεδιώχθη ὑπὸ τῶν δημοκρα-

τικῶν Γάλλων. Καταταχθεὶς ἀκολούθως εἰς τὸν ἀγγλικόν στρατὸν τῆς Μεσογείου παρευρέθη τῷ 1809 εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Ζακύνθου, γενομένην ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ὁσβαλδ. Ὑπηρέτησας καὶ ὡς λοχαγός, ὑπὸ τὸν γνωστόν Τζούρτζ, εἰς τὸν λεγόμενον ἑλληνικὸν στρατόν, εἰς ὃν εἶχον καταταχθῆ ὡς λοχαγοί, οἱ Πετιμεζαῖοι, ὁ Μίλιος, ὁ Χρυσοσπάθης, ὁ Ἀναγνωσταράς, ὁ Βλαχόπουλος καὶ ἄλλοι. Τὸ ἀρχηγεῖον ἦτο ἐν Ζακύνθῳ. Ἐπολέμησεν ἔπειτα εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Λευκάδος. Ἐπανελθὼν εἰς Ζακύνθον, ἔζη ὡς ἀπόστρατος. Εἰς Ζακύνθον ἐνουμφεύθη τῷ 1810 μετὰ τῆς Ζακυνθίας Ἀγγελικῆς Κανᾶ καὶ ἀπέβιωσεν ἐτῶν 73 τῷ 1887. (ἀκολουθεῖ)

ΑΞΙΩΜΑΤΑ

... Τὴν σήμερον τὰ ἦθη ὡς προβαίνουν
ὁ ἔπαινος καὶ ἡ μομφὴ οὐδὲν ὀχρὸν σημαίνουν
Κατὰ τὰ πάθη ἕκαστος ἢ τὰ συμφέροντά του,
Ὁ μὲν σὲ δίδει στέφανον, ὁ δ' ὄστρακον θανάτου,
* * * Εἶσαι μικρός; ὅ,τι κ' ἂν πῆς πεντάρα δὲν ἀξίζει
Μεγάλος εἶσαι; ὅ,τι πῆς βασιλεῖο ζυγίζει.
(Μολιέρου).

< >

Αἱ παρεκτροπαὶ τῆς νεότητος εἶναι συναλλαγματικαὶ ἐκδιδόμεναι εἰς λογαριασμὸν τοῦ γῆρατός μας, καὶ πληροῦται ἐντόκως μετὰ τριάκοντα ἔτη.

Ὅσοι θέλουσι νὰ διατελέσωσι εὐσεβεῖς νέοι κάμουν καλὰ νὰ μὴ μελετήσωσι παρὰ πολὺ τὴν βιογραφίαν τῶν πατέρων τῶν.

ΑΔΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Σπ. δὲ Βιάζην. Ζακύνθον.—Ἡ ἄλλη μελέτη εἰς τὸ προσεχές· εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν συνεργασίαν. Α. Σ. Β. Κέρκυρα.—Τὸ ποίημά σας θὰ δημοσιευθῆ ἐν καιρῷ δέοντι, τῇ σύστάσει τοῦ φίλου ἡμῶν κ. Στεφ. Μαρτζώκη. Α. Σ. Ζ. Ἀθήνας.—Τὸ διήγημά σας θὰ δημοσιευθῆ ἐν καταλλήλῳ περιστάσει. Π. Δ. Μ. Ἀθήνας.—Σὰς παρακαλοῦμεν ἐπισπεύσατε τὴν γνωστὴν μελέτην ἵνα δημοσιευθῆ εἰς τὸ προσεχές. Β. Γ. Μ. Λαμία περιμένομεν ἐπιστολὴν ἀνυπομόνως. Δ. Π. Λαμία.—Σὰς παρακαλοῦμεν πληροφοροῦσατέ μας τὶ κατορθώσατε μέχρι σήμερον. Κ. Ν. Κ. Ἀθήνας.—Τὰ σταλέντα ποιήματα ἔχουσι δημοσιευθῆ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν. Ἐὰν εἶναι δυνατόν κάνεν ἄλλο.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Τὸ περιοδικὸν «Ἀττικὴ Ἴρις» εἶναι συνέχεια τοῦ πρὸ πενταετίας ἐκδιδομένου περιοδικοῦ «Ἀστραπὴ». Γνωρίζομεν λοιπὸν τοῖς κ. συνδρομηταῖς τοῦ περιοδικοῦ «Ἀστραπὴ» ὅτι ἀπὸ τοῦδε θὰ λαμβάνωσι τακτικῶς τὸ παρὸν περιοδικόν, ὑπὲρ τοῦ ὁποῖου ἐξουφάλισαμεν τὴν συνεργασίαν τῶν καλλιτέρων ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς λογίων.

Τύποις ΝΟΜΙΚΗΣ